

یک سال پیش از انتخابات ریاست جمهوری

استراتژی تنش در برزیل

نوشته سیلیو کاسیا باوا؛ مسئول نسخه برزیلی لوموند دیپلماتیک.

ترجمه شروین احمدی

همه چیز حکایت از آن دارد که آقای ژائیر بولسونارو در پایان دوره ریاست جمهوری خود در سال ۲۰۲۲ از قدرت برکنار می شود. کسی که قول داده بود به فساد پایان دهد، اکنون در مظان فساد مالی است و نابکاری هایش موجب خشم و نارضایتی بخش خصوصی شده. از اینرو سرهنگ سابق در حال بررسی سایر روشهای کمتر دموکراتیک برای ماندن در قدرت است و خطر آن وجود دارد که پایگاه رادیکال شده اش از او پیشی گیرد.

به نظر می رسد برزیل درگیر با بیماری همه گیری که شکل یک کابوس را به خود گرفته، رنج آورترین دوره دموکراتیک خود را سپری می کند. چندین ماه است که ائتلافی از نیروها به رهبری ژائیر بولسونارو، رئیس جمهور منتخب در سال ۲۰۱۸، به پارلمان و قوه قضائیه حمله می کند. امری که باعث تضعیف نهادهائی در برزیل شده، که هر یک از موفقیت های آن، طرفداران رئیس دولت را وحشتزده کرده است. کسانی که تعدادشان براساس مطالعات مختلف حدود ۱۲ درصد از جمعیت (۱) یا تقریباً بیست و پنج میلیون نفر تخمین زده می شود. بزرگترین دموکراسی آمریکای لاتین چگونه به اینجا رسید؟

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: اکتبر ۲۰۲۱

در اواسط دهه ۲۰۱۰، چشم انداز باقی ماندن حزب کارگران (PT) پس از چهار پیروزی متوالی ریاست جمهوری (از ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۴)، نخبگان را متقاعد کرد که قانون اساسی ۱۹۸۸ را زیر پا بگذارند. با حمایت ایالات متحده، آنها در سال ۲۰۱۶ راه کودتای پارلمانی و برکناری رئیس جمهور، دیلما روسف را به بهانه فساد که هرگز رخ نداده بود، پیش گرفتند. رهبر فکری آنها، آقای آنتانیو دلفیم نتو (۲)، یکی از وزرای اقتصاد دوران دیکتاتوری (۱۹۶۴-۱۹۸۴)، این کار را این چنین توجیه می کند: «سیاست های اجتماعی در چارچوب بودجه فدرال قرار نمی گیرد». از دیدگاه کودتاچیان، تفاوتی بین غارت منابع دولتی برای غنی سازی خود و اجرای برنامه های اجتماعی با هدف بیرون آوردن جمعیت از فقر وجود ندارد (۳).

سناتور خورخه برنهاوزن، سناتور حزب جبهه لیبرال (PFL) که در سال ۲۰۰۷ به حزب دموکرات ها تبدیل شد) در سال ۲۰۰۶ گفته بود: «هدف ما از بین بردن این اراذل و اوباش است. می خواهیم خود را برای حداقل سی سال از شر آنها خلاص کنیم». او تاکید داشت که فکر کودتا بسیاری را اغوا می کند. ده سال بعد، این پروژه تحقق یافت. امری که با پشتیبانی اتحادی از فعالان بخش خصوصی، سازمان های مختلف محافظه کار، ارتش، کلیساهای انجیلی و رسانه های خصوصی (که توسط پنج نفر از ثروتمندترین خانواده های کشور کنترل می شود) صورت پذیرفت. واشنگتن نیز از طریق آژانس امنیت ملی (NSA) در آن شرکت داشت و امروز می دانیم که الهام بخش عملیات بزرگ «مبارزه با فساد» با نام مستعار «Lava Jato» بوده است. هدف این عملیات بی اعتبار کردن حزب کارگران برزیل (PT) و جلوگیری از نامزدی آقای لوئیس ایناسیو «لولا» دا سیلوا در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۱۸ بود، که در آستانه پیروزی در آن قرار داشت (۴).

به محض برکناری خانم روسف، اربابان جدید کشور گردشی را که مدتها در انتظار آن بودند سازمان دادند. آنها از «پلی به آینده» (۵) حمایت کردند که یک سند راهبردی است که در سال ۲۰۱۵ توسط

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: اکتبر ۲۰۲۱

رئیس جمهور جدید میشل تمر منتشر شده ، و در آن تمام اقدامات لازم برای «مدرنیزاسیون» برزیل و افزایش سودآوری شرکت ها ذکر شده است. : اصلاح قانون کار ، بازنگری در سیستم بازنشستگی ، خصوصی سازی ها ، سرکوب حقوق اجتماعی ... انتقادات زیادی را به نئولیبرال ها می توان وارد دانست اما عدم جاه طلبی جزو آنها نیست. از همان دسامبر ۲۰۱۶ ، آقای تمر اصلاحیه ۹۵ قانون اساسی را تصویب کرد ، که افزایش هزینه های عمومی را به میزان تورم سال قبل محدود می کند: این اقدام کشور را در روند کاهش برنامه ریزی شده حمایت اجتماعی ای حبس می کند که با افزایش جمعیت تشدید می شود.

اتحادی براساس شرائط

مردم به این روند اعتراض می کنند و با نزدیک شدن انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۱۸ ، چشم اندازهای جناح راست سنتی تیره تر می شود. آنها با الهام از گذشته استعماری خود و با تکیه بر اخلاقی محافظه کار ، واکنش های اقتدارگرایانه قدیمی خود را دوباره کشف کرده و از سرهنگ سابق حمایت می کنند که به جرم «توطئه» و «تروریسم» از ارتش اخراج شده است... شبکه های انجیلی ، که در برزیل بسیار قدرتمند است (۶) ، این اتحاد بر اساس شرایط را امری خیر می داند و بدین ترتیب انتصاب آقای پائولو گوئدس ، پول گرائی (مانیتاریستی) دو آتشه ، به وزارت اقتصاد ، امکان پذیر می شود. از زمان شروع به کار ، او برنامه «پلی به آینده» را با دقت فراوان پیاده می کند که موفقیت هائی را برای بخش خصوصی به بار می آورد: ارقام سه ماهه دوم سال ۲۰۲۱ نشان می دهد که سود ده شرکت بزرگ حاضر در بورس برزیل در طی یک سال ده برابر شده است (۷).

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: اکتبر ۲۰۲۱

بیانیه اخیر سرهنگ مارسلو پیمنتل نشان گر تحلیل دیگری از به قدرت رسیدن آقای بولسونارو است که لزوماً با قبلی در تضاد نیست. با انتقاد از رئیس جمهور فعلی، این مقام بلندپایه به نقش آنچه او آنرا «حزب نظامی» می نامد اشاره می کند: «یک گروه متحد، سازمان یافته، منضبط، با ویژگی های اقتدارگرا و جاه طلبی های روشن سیاسی، که توسط تعداد انگشت شماری رهبری می شود. ژنرال هایی که در دهه ۱۹۷۰ در آکادمی نظامی آگولهااس نگراس آموزش دیدند و بخشی از فرماندهی عالی ارتش بودند یا هستند. دفاع آنها از یک ایدئولوژی و طرز تفکر شان به آنها ویژگی های احزاب سیاسی رسمی را می بخشد. رهبران این گروه و سرهنگ [بولسونارو] از سال ۱۹۷۳ دوستان و همکاران صمیمی بوده اند» (۸). به گفته وی، نامزدی آقای بولسونارو در درون این گروه شکل گرفت.

اگر چه بحث درباره وجود رسمی این «حزب نظامی» باز است، اما تردیدی در مورد مشارکت روزافزون مردانی با لباس نظامی در زندگی سیاسی برزیل وجود ندارد (۹). و هیچ نشانه ای دیده نمی شود که آنها بخواهند به پادگان خود بازگردند و موقعیت هایی را رها کنند که امروز در اختیار دارند.

فریب افکار عمومی با انبوهی از اخبار جعلی در طول مبارزات انتخاباتی ۲۰۱۸ توسط تیم آقای بولسونارو، اکنون به طور گسترده ای اثبات شده است. دادگاه عالی انتخابات (TSE) تحقیقاتی را آغاز کرده است که می تواند منجر به برکناری رئیس دولت و معاون وی، آقای همیلتون مورائو شود. گزارش دادگاه عالی انتخابات در مورد انتشار اطلاعات نادرست و وجود میلشای دیجیتالی راست افراطی به دادگاه عالی برزیل ارسال شده است، جایی که تحقیقات توسط قاضی الکساندر دو مورائس دنبال می شود. او هدف اصلی حملات طرفداران رئیس جمهور است.

«خاندان بولسونارو» - که از رسانه ها همانقدر متنفر است که از حزب کارگران برزیل - دارای ساختار قدرتمندی برای ارتباطات در رسانه های اجتماعی است. این ساختار که مردم اکنون آن را «کابینه

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: اکتبر ۲۰۲۱

نفرت» می نامند ، در قلب کاخ ریاست جمهوری مستقر شده است و آقای کارلوس بولسونارو ، یکی از پسران رئیس جمهور ، آن را رهبری می کند. ماموریت آن ؟ انتشار اخبار جعلی (fake news) ای که صد تارنما به نوبه خود آنها را در اینترنت منتشر می کنند و کوره خشم طرفداران بولسوناریستی را داغ ننگ می دارند.

یک نمونه: این ایده که سیستم رای گیری الکترونیکی که از سال ۱۹۹۶ بدون هیچ مشکلی استفاده می شود ، به مخالفان رئیس جمهور اجازه می دهد تا او را از پیروزی محروم کنند ، در حالی که همه نظرسنجی ها او را در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۲ بازنده ارزیابی کرده اند. بر اساس چنین ادعای جعلی ای، آقای بولسونارو خواستار بازگشت به رای گیری کاغذی شد. طبیعتا ، او امتناع کنگره از پذیرفتن چنین بازگشتی را اثبات وجود تقلب در جریان انتخابات آینده اعلام کرد. امری که دومین پیگرد کیفی را برای وی به همراه داشت.

بیش از ۳۰ رویه قانونی برای خلع وی آغاز شده است. با این حال ، حامیان آقای بولسونارو که دارای پست های کلیدی هستند ، مانع از پیشرفت این پرونده ها می شوند: برای مثال ، دادستان کل جمهوری ، آقای آنتونیو ارس و همچنین رئیس مجلس شورای ملی ، آقای آرتور لیرا. ناگفته نماند که سرهنگ سابق از طریق اصلاحات پارلمانی تخصیص منابع (اختلاس پذیر) به حوزه های انتخابی ، نمایندگان و سناتورهایی را می خرد که میانه رو (centrão) نامیده می شوند و مجموعه احزابی هستند که خود را به هر کس بیشتر پول دهد می فروشند. با اینکار رئیس دولت یک پایگاه پارلمانی با تعداد رای کافی برای جلوگیری از رسیدگی ایجاد کرده است.

تا مدت ها به نظر نمی رسید که محبوبیت آقای بولسونارو از این مشکلات صدمه دیده باشد. اما همه گیری کووید -۱۹ اولین نقطه عطف برای رئیس دولتی شد که مسئول بیش از ۵۸۵ هزار مرگ ناشی از

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: اکتبر ۲۰۲۱

SARS-CoV-2 است. دومین آسیب به محبوبیت دار و دسته طرفداران رئیس جمهور پایان دادن به بسته کمک های اضطراری ای بود که آقای بولسونارو به وزیر اقتصاد خود تحمیل کرد (قبل از آنکه کنگره مبلغ آنرا دو برابر کند). یک سوم جمعیت در ۹ ماه اول همه گیری از آن سود بردند (۱۰). در سال ۲۰۲۱، بیش از ۱۲۵ میلیون برزیلی، ۵۸ درصد جمعیت، دچار ناامنی غذایی شدند و ۲۰ میلیون از آنها گرسنه هستند. تعداد کمی از این افراد قصد دارند به بولسونارو رای دهند.

فراتر از صفوف حامیان سرهنگ سابق، خشم در میان مردم به دنبال افشاگری های کمیسیون تحقیق مجلس سنا که تحت کنترل اپوزیسیون است، اوج می گیرد. گزارش های کمیسیون روشنگر بی توجهی دولت فدرال در مواجهه با بیماری همه گیر است و همچنین فساد که رئیس جمهور و خانواده اش از آن سود می برند، و شش هزار پرسنل بازنشسته یا فعال نظامی که موقعیت های کلیدی را اشغال کرده اند: غارت وزارتخانه ها، زمین خواری، استخراج غیرقانونی معادن، قاچاق چوب، جنگل زدایی و غیره.

برخی از نظامیان، که در اصل با دخالت ارتش در دولت مخالفند، همانند بخش هایی از طبقات متوسط که فریب وعده های آقای بولسونارو به پایان دادن به فساد را خورده بودند، از رئیس جمهور دور شده اند. همزمان با کاهش پایگاه اجتماعی اش، آقای بولسونارو به جنبه افراطی سخنرانی هایش می افزاید. اما بدیهی است که قایق او در حال غرق شدن است و برخی از نمایندگان قوه قضائیه و پارلمان، که تا دیروز به وی نزدیک بودند، ناگهان متوجه شده اند که حکومت قانون مورد تهدید قرار گرفته و به اپوزیسیون نزدیک می شوند. از سوی دیگر، کارفرمایان بزرگ مخالف تهدید به کودتا هستند: بی ثباتی سیاسی هرگز برای تجارت خوب نیست. ادامه حمایت از رهبری که اکنون تمام توان خود را برای تعمیق «اصلاحات» کشور از دست داده است، فایده ای ندارد.

به سوی «بولسوناریسمی بدون بولسونارو» ؟

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: اکتبر ۲۰۲۱

تاکنون، نظرسنجی‌ها ارزیابی می‌کنند که لولا ۵۶ درصد آرای دور اول را کسب میکند، در حالی که بولسونارو ۳۱ درصد آرا را خواهد داشت. به نظر می‌رسد برخی از طبقات بالا معتقدند که راه حل دیروز به مشکل امروز تبدیل شده است و شرایط برای انتخاب راه سومی بین افسر سابق و سندیکالیست سابق مناسب نیست. لولا در نظر آنها بهترین گزینه برای برقراری آرامش در کشور است، به شرطی که موافقت خود را با حکومتی بدون بازسازی آنچه که از زمان کودتای ۲۰۱۶ ویران شده است، اعلام کند ... دیگرانی معتقدند که طرد آقای بولسونارو برای ایجاد فضایی که در آن جناح راست بتواند نامزدی «محترم» معرفی کند، ضروری است. تنها مشکل: هیچ شخص با اعتباری وجود ندارد و شعار «هر کسی جز بولسونارو» اوج می‌گیرد.

شرایط سیاسی و قضایی رئیس‌جمهور فعلی را به سمت افراط‌گرایی سوق می‌دهد: تنها ماندن در قدرت به او اجازه می‌دهد تا از زندان اجتناب کند، آنها در وضعیتی که احتمال آن با افزایش اتهامات و پرونده‌های قضایی بیشتر می‌شود. اگر او تصمیم بگیرد که با اعلام حکومت نظامی همه چیز را واژگون کند، می‌تواند روی حمایت نیروهای پلیس، بخش‌هایی خاص از نظامیان، و همچنین شبه‌نظامیانی که به سنگینی مسلح هستند، حساب کند.

در ۷ سپتامبر، روز استقلال برزیل، آقای بولسونارو تلاش کرد تا قدرت‌اش را به نمایش بگذارد: «بسیج عظیم و فراگیر»ی در محوطه جلوی وزارتخانه‌ها در برازیلیا سازمان داد تا نقش «غیر دموکراتیک» دادگاه عالی انتخابات (TSE)، کنگره و سیستم قضایی را محکوم کند. اما این رویداد انتظارات رئیس دولت را برآورده نکرد. جمعیت زیادی در چندین شهر بزرگ در سراسر کشور تجمع کردند، اما به نتیجه‌ای نرسید که به نظر می‌رسد آقای بولسونارو به آن امیدوار بود.

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: اکتبر ۲۰۲۱

روز بعد ، رئیس جمهور قول داد که به نتیجه انتخابات ۲۰۲۲ و همچنین نهادهای کشور احترام بگذارد ... اما تیم های ضربتی او در تلاش برای حمله به وزارت بهداشت و دادگاه عالی فدرال هستند. رانندگان کامیون با مسدود کردن جاده ها در شانزده ایالت ، برکناری اعضای دادگاه عالی انتخابات (TSE) را خواهانند. نوعی چهار نعل تاختن ؟ غیرممکن نیست که رئیس جمهور نتواند طرفدارانی را کنترل کند که به شدت تحریک شان کرده است: از ترس از دست دادن متحدانش در کنگره ، آقای بولسونارو به سرعت خواستار پایان بسیج رانندگان کامیون شد. کاری که باعث شد هوادارانش به او لقب «ترسو» را بدهند. بنابراین امکان ظهور «بولسوناریسم بدون بولسونارو» وجود دارد ، که رئیس جمهور بعدی هر کسی که باشد ، باید با آن کنار آید.

(۱)

Datafolha, São Paulo, enquête des 29 et 30 août 2021.

(۲)

Antônio Delfim Netto, « [Entre a causa e seu efeito](#) », *Valor Econômico*, São Paulo, 15 septembre 2015.

(۳) مقاله «آیا تمام برزیلی ها فاشیست هستند ؟»، لوموند دیپلماتیک ، نوامبر ۲۰۱۸.

<https://ir.mondediplo.com/2018/11/article3046.html>

(۴)

Lire Perry Anderson, « [Au Brésil, les arcanes d'un coup d'État judiciaire](#) », *Le Monde diplomatique*, septembre 2019.

(۵)

« [Uma ponte para o futuro](#) » (PDF), Fundação Ulysses Guimarães — Partido do Movimento Democrático Brasileiro (PMDB), Brasília, 29 octobre 2015.

(۶)

Lire Lamia Oualalou, « [Les évangélistes à la conquête du Brésil](#) », *Le Monde diplomatique*, octobre 2014.

(۷)

« [Dez das maiores empresas da Bolsa veem lucro dobrar no 2º trimestre](#) », Agência Estado, São Paulo, 8 août 2021.

(۸)

René Ruschel, « [O Brasil é refém do Partido Militar, diz coronel](#) », *Carta Capital*, São Paulo, 30 mai 2021.

(۹) مقاله «برزیل ، دموکراسی نظامی شده» ، لوموند دیپلماتیک ، ژوئن ۲۰۲۱ را بخوانید.

<https://ir.mondediplo.com/2021/06/article3791.html>

(۱۰) مقاله « تک تازی مستبدانه ژائیر بولسونارو» ، لوموند دیپلماتیک ، ژوئیه ۲۰۲۰ را بخوانید.

ماہنامہ سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: اکتبر ۲۰۲۱

<https://ir.monediplo.com/2020/07/article3488.html>